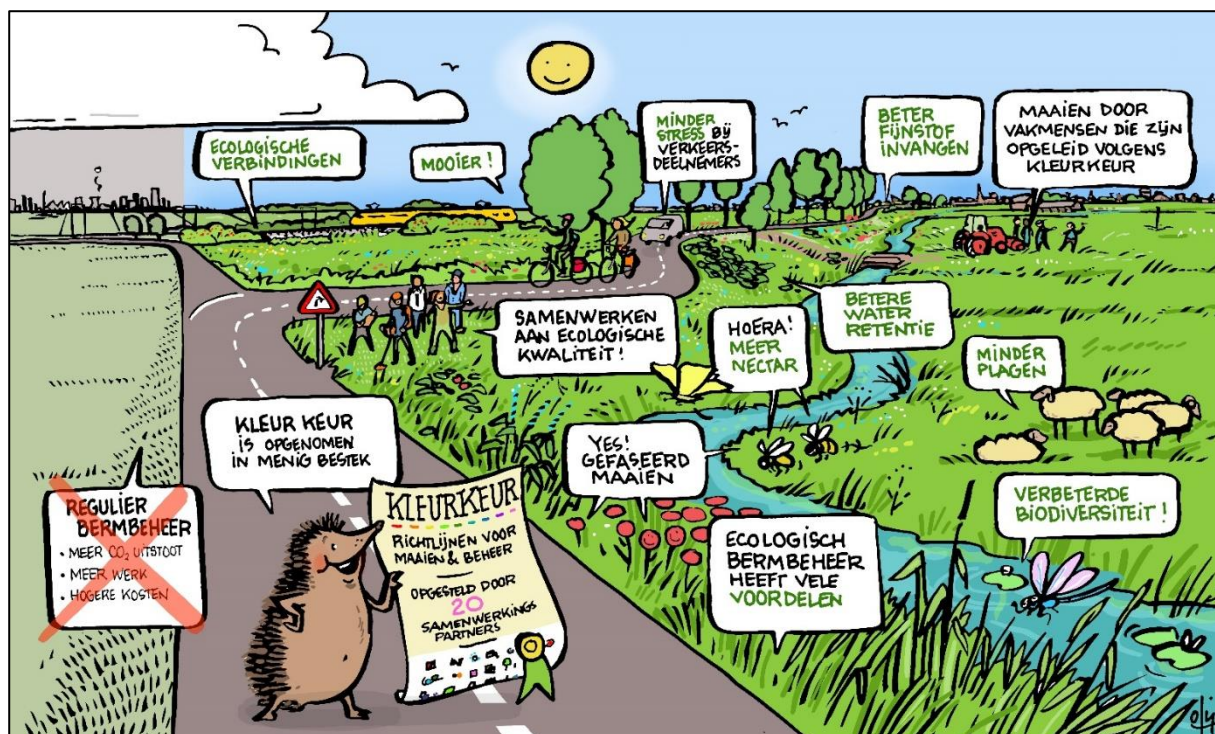

Kleurkeur 2023

Add-on op de Groenkeur beoordelingsrichtlijn Groenvoorziening 2023

Geldig per 1 september 2023

© 2023, Groenkeur

Groenkeur is eigenaar van dit conformiteit beoordelend schema en heeft het recht van publicatie. De ISO normen zijn door NEN onder licentie verstrekt aan Groenkeur. Het auteursrecht van de in de Groenkeur-beoordelingsrichtlijnen opgenomen ISO9001:2015-normen berust bij het Nederlands Normalisatie-instituut. Het is de ontvanger/eindgebruiker van de Groenkeur-beoordelingsrichtlijnen niet toegestaan de in deze beoordelingsrichtlijnen opgenomen ISO9001:2015-normen, zowel tijdens de overeenkomst met Groenkeur als na beëindiging ervan, te kopiëren, te openbaren of aan derden toestemming te geven tot het kopiëren of openbaarmaking ervan in publicaties.

Voorwoord

Kleurkeur 2023 bevat normen voor het kwaliteitsmanagementsysteem van bedrijven die gespecialiseerd zijn in 1) het ecologisch beheren van bermen en groenstroken met als doel het in stand houden of verbeteren van de natuurkwaliteit van inheemse flora en fauna in kruidachtige vegetaties en/of 2) het ecologisch beheer van watergangen van minder dan 8 meter breed gericht op het in stand houden of verbeteren van de natuurkwaliteit van inheemse flora en fauna in zowel het natte als droge profiel van deze watergangen.

Kleurkeur 2023 is opgezet als add-on op de Groenkeur beoordelingsrichtlijn Groenvoorziening 2023. Dit betekent dat tevens alle onderdelen uit de beoordelingsrichtlijn Groenvoorziening 2023 van kracht zijn die betrekking hebben op het toepassingsgebied. Bedrijven die in aanmerking willen komen voor een Kleurkeur 2023 certificaat moeten beschikken over een geldig certificaat Groenvoorziening 2023. De ISO 9001-norm maakt hier een integraal onderdeel van uit.

Als uitgangspunt voor het ecologisch beheer van bermen en groenstroken geldt gefaseerd maaien, zoveel mogelijk afvoeren van maaisel, niet klepelen en het flexibel aanpassen van moment van uitvoering. Hiertoe stelt de Kleurkeur-deelnemer een beheerplan op voor de looptijd van de opdracht, waarin onder andere de te gebruiken beheermethode en het te gebruiken materieel is opgenomen. Kleurkeur bestaat verder uit monitoring van de aanwezige flora en fauna en uit vakbekwaamheidseisen aan de medewerkers die het maaiewerk uitvoeren en erop toezien.

Als uitgangspunt voor het ecologische beheer van watergangen geldt voor alle bouwstenen van een watergang gefaseerd maaien, maaisel afvoeren, voorkomen van omwoelen of verstoren van de bodem en flexibel omgaan met het moment van uitvoering. Hiertoe stelt de Kleurkeur-deelnemer een beheerplan op voor de looptijd van de opdracht, waarin onder andere de te gebruiken beheermethode en het te gebruiken materieel is opgenomen. Kleurkeur bestaat verder uit monitoring van de aanwezige flora en fauna en uit vakbekwaamheidseisen aan de medewerkers die het maaiewerk uitvoeren en erop toezien. Kleurkeur 2023 is ontwikkeld door Groenkeur en De Vlinderstichting en is op 9 mei 2023 definitief vastgesteld door het College van Deskundigen van Groenkeur. Kleurkeur 2023 is geldig vanaf 1 september 2023.

Overgangsregeling

De geldigheidsperiode van de uitgegeven persoonscertificaten Kleurkeur basis en Kleurkeur gevorderde blijft gehandhaafd.

Inhoud

Voorwoord	2
0 Inleiding	5
1 Onderwerp en toepassingsgebied	6
2 Normatieve verwijzingen	6
3 Termen en definities	6
4 Context van de organisatie	10
4.1 Inzicht in de organisatie en haar context	10
4.2 Inzicht in de behoeften en verwachtingen van belanghebbenden	10
4.3 Het toepassingsgebied van het kwaliteitsmanagementsysteem vaststellen	11
5 Leiderschap	11
5.2.1 Het kwaliteitsbeleid vaststellen	11
6 Planning	11
6.2 Kwaliteitsdoelstellingen en de planning om ze te bereiken	11
7 Ondersteuning	12
7.1 Middelen	12
7.1.2 Personeel	12
7.1.3 Infrastructuur	12
7.1.6 Kennis binnen de organisatie	12
7.2 Competentie	12
8 Uitvoering	15
8.1 Operationele planning en beheersing	15
8.2.2 Het vaststellen van de eisen voor producten en diensten	15
8.2.3 Beoordeling van de eisen voor producten en diensten	17

9 Evaluatie van de prestaties	25
9.1 Monitoren, meten, analyseren en evalueren	25
9.1.3 Analyse en evaluatie	27
9.2 Interne audit	27
9.3 Directiebeoordeling	27
10 Verbetering.....	27
Bijlage 1: Illustratie van enkele definities uit Kleurkeur Blauw	28

0 Inleiding

Kleurkeur is een add-on en verdere uitwerking van het toepassingsgebied (zie 4.3) binnen de beoordelingsrichtlijn Groenvoorziening. Kleurkeur 2023 kent twee toepassingsgebieden, Kleurkeur Groen en/of Kleurkeur Blauw, en omvat daarnaast alle relevante onderdelen uit de beoordelingsrichtlijn Groenvoorziening die van kracht zijn of kunnen zijn voor de uitwerking van het toepassingsgebied.

Een onafhankelijke certificatie-instelling toetst aan de hand van alle gestelde Kleurkeur Groen en/of Kleurkeur Blauw eisen, inclusief bijbehorende verwijzingen en bijlagen, of een bedrijf voldoet aan de eisen. Wanneer na deze toetsing blijkt dat het kwaliteitsmanagementsysteem van het bedrijf voldoet aan de eisen ontvangt het bedrijf een add-on Kleurkeur 2023 certificaat van de certificatie-instelling.

Het Kleurkeur 2023 certificaat kan worden behaald door bedrijven die over een geldig certificaat Groenkeur BRL Groenvoorziening beschikken en die minimaal één project hebben uitgevoerd waarop de Kleurkeur Groen en/of Kleurkeur Blauw eisen kunnen worden getoetst. De geldigheid van het Kleurkeur certificaat is gekoppeld aan de geldigheid van het certificaat Groenkeur BRL Groenvoorziening. Projecten kunnen onaangekondigd worden gecontroleerd.

Na het behalen van het bedrijfscertificaat Kleurkeur mag een gecertificeerd bedrijf zich Kleurkeur-deelnemer noemen.

Het certificaat moet de volgende onderdelen vermelden:

Het kwaliteitsmanagementsysteem van “Naam bedrijf”

voldoet aan Kleurkeur 2023

1. Het toepassingsgebied van de dienstverlening;
2. Adresgegevens van bedrijf en eventuele bijbehorende vestigingen met adresgegevens;
3. Ingangsdatum;
4. Einddatum van de geldigheid (vervaldatum);
5. Uniek nummer van de certificatie-instelling;
6. Vermelding uit hoeveel pagina's het certificaat bestaat.

Dit certificaat is add-on op Groenkeur BRL Groenvoorziening, scope Kleurkeur Groen en/of Kleurkeur Blauw.

De certificatie-instelling is verplicht het beeldmerk van Kleurkeur en Groenkeur op het certificaat te vermelden.

Voor het gebruik van het Kleurkeur beeldmerk gelden dezelfde eisen als voor het gebruik van het Groenkeur beeldmerk zoals opgenomen in het Reglement beeld- en woordmerk Groenkeur.

Voor de certificatie van Kleurkeur Groen en/of Kleurkeur Blauw gelden dezelfde eisen als voor certificatie Groenkeur zoals geregeld in het Groenkeur Reglement certificatie bedrijven.

	Klachten over de inhoud van de beoordelingsrichtlijnen of bijbehorende reglementen kunnen worden ingediend bij de commissie Beroep en Bezwaar van de Stichting Groene Erkenningen.
--	--

1 Onderwerp en toepassingsgebied	
	Deze beoordelingsrichtlijn specificeert eisen voor een kwaliteitsmanagementsysteem van een Kleurkeur Groen en/of Kleurkeur Blauw deelnemer.

2 Normatieve verwijzingen	
	Geen aanvullingen vanuit Kleurkeur Groen en/of Kleurkeur Blauw.

3 Termen en definities		Een aantal definities in dit hoofdstuk worden in Bijlage 1 geïllustreerd.
	Kleurkeur Groen	Kleurkeur Blauw
	• Bebakeningsstrook: strook in begroeide berm, direct grenzend aan de verharding welke intensiever wordt onderhouden ten einde te zorgen voor een goede afvoer van water van het wegdek en een goed zicht op bebordingen en bewegwijzering (IMBOR/CROW). • Berm: een horizontale of licht hellende strook grond langs de aardebaan van een weg, spoordijk, kanaalkant, sloot of dijk, bedoeld voor het onderhoud en de instandhouding van de weg (CROW). • Ecoloog: iemand die zich heeft gespecialiseerd in wisselwerkingen tussen organismen en leefsysteem en die zich bezighoudt met de relatie tussen organismen en hun niet-levende omgeving; deskundige op het gebied van de ecologie, een tak van de biologie. • Gefaseerd: in het kader van ecologisch bermbeheer wordt hiermee bedoeld dat beheerwerkzaamheden in ruimte en tijd in fasen wordt uitgevoerd. • Gewasbeschermingsmiddelen: Verordening Gewasbescherming 1107/2009 hanteert als definitie 'middelen in de vorm waarin zij aan de gebruiker worden geleverd die geheel of gedeeltelijk bestaan uit werkzame stoffen,	• Baard: zie snor. • Beschoeiing: een oeverbescherming bestaande uit een loodrechte wand van bijvoorbeeld hout of staal die het afkalven van de oever in het water tegengaat. • Berm: een horizontale of licht hellende strook grond langs de aardebaan van een weg, spoordijk, kanaalkant, sloot of dijk, bedoeld voor het onderhoud en de instandhouding van de weg (CROW). Soms is een berm aanwezig naast een watergang, maar dat is niet standaard. • Bouwstenen: de verschillende compartimenten (schouwpad, talud, snor, natte profiel) waarin het beheer van het waterlichaam is opgedeeld. • Ecoloog: iemand die zich heeft gespecialiseerd in wisselwerkingen tussen organismen en leefsysteem en die zich bezighoudt met de relatie tussen organismen en hun niet-levende omgeving; deskundige op het gebied van de ecologie, een tak van de biologie. • Aquatisch ecoloog: zie 'ecoloog', met als specialisatie (zoet)watersystemen. • Droog profiel: gedeelte van het dwarsprofiel van een waterlichaam boven de waterspiegel.

	beschermstoffen of synergisten, en die bestemd zijn voor een van de volgende toepassingen: - o de bescherming van planten of plantaardige producten tegen alle schadelijke organismen (...) - o het beïnvloeden van de levensprocessen van planten, zoals het beïnvloeden van hun groei, voor zover het niet gaat om nutritieve stoffen; - o de bewaring van plantaardige producten (...); - o de vernietiging van ongewenste planten of delen van planten (...); - o de beperking of voorkoming van de ongewenste groei van planten (...). • Groenstrook: stuk grond met kruidachtige vegetaties tussen huizen, op bedrijventerreinen of langs vormen van infrastructuur of andere percelen met kruidachtige vegetaties, veelal benoemd in het gemeentelijk groenplan of bestemmingsplan. • Inheemse flora en fauna: soorten die van nature in een bepaald gebied binnen Nederland voorkomen. Op www.nederlandsesoorten.nl is te raadplegen welke soorten in Nederland inheems zijn en welke soorten als exoot bestempeld worden. • Klepelen: maaïen met behulp van roterende klepels waarmee vegetatie in tegenstelling tot maaïen met messen (cyclomaaier of messenbalk) niet wordt afgesneden maar afgeslagen en gekneusd. • Kruidachtige vegetatie: een vegetatie die bestaat uit grassen en kruiden met éénjarige- of meerjarige planten die slechts in zeer geringe mate verhouten, geen secundaire diktegroei vertonen en van nature voorkomen in een gebied. Zie Ecologische flora van Nederland. • Maaibeurt: iedere keer dat de berm (gefaseerd) gemaaid wordt. • Maaïsel: de vegetatie die is afgemaaid. • Meststoffen: meststoffen, ongeacht hun bestemming, en producten die zijn bestemd om: - o 1: te worden toegevoegd aan grond of aan een groeimedium en die geheel of gedeeltelijk bestaan uit	• Gefaseerd: in het kader van ecologisch beheer van watergangen wordt hiermee bedoeld dat beheerwerkzaamheden in ruimte en tijd in fasen wordt uitgevoerd. Een meer concrete invulling wordt gegeven in de bouwstenen genoemd onder 8.2.3.1. • Geul of greppel: gegraven waterlichaam dat wordt gebruikt om overtollig water in akkers en weilanden af te voeren naar de sloot. Kan periodiek droogstaan. • Gewasbeschermingsmiddelen: Verordening Gewasbescherming 1107/2009 hanteert als definitie 'middelen in de vorm waarin zij aan de gebruiker worden geleverd die geheel of gedeeltelijk bestaan uit werkzame stoffen, beschermstoffen of synergisten, en die bestemd zijn voor een van de volgende toepassingen: - o de bescherming van planten of plantaardige producten tegen alle schadelijke organismen (...); - o het beïnvloeden van de levensprocessen van planten, zoals het beïnvloeden van hun groei, voor zover het niet gaat om nutritieve stoffen; - o de bewaring van plantaardige producten (...); - o de vernietiging van ongewenste planten of delen van planten (...); - o de beperking of voorkoming van de ongewenste groei van planten (...). • Gracht: een lijnvormig stadswater met een steile oever, soms breder dan 8 meter en vaak voorzien van een gemetselde kade. • Inheemse flora en fauna: soorten die van nature in een bepaald gebied binnen Nederland voorkomen. Op www.nederlandsesoorten.nl is te raadplegen welke soorten in Nederland inheems zijn en welke soorten als exoot worden bestempeld. • Insteek: Plek waar een vlak terrein gaat hellen. • Kade: beschoeide of gemetselde oeverstrook. • Kaderrichtlijn Water (KRW): deze richtlijn verplicht de lidstaten van de Europese Unie om het beheer van het grond- en oppervlaktewater zodanig aan te pakken dat in 2027 alle wateren voldoen aan ecologische kwaliteitscriteria. Bovendien moet het gebruik van water tegen die tijd duurzaam zijn en moeten de watersystemen schoon en gezond zijn.
--	--	--

	stoffen, organismen daaronder begrepen, of mengsels van stoffen, die als zodanig kunnen dienen om grond of een groeimedium geschikt of beter geschikt te maken als voedingsbodem voor planten; ○ 2: te worden gebruikt als groeimedium; ○ 3: te worden gebruikt als voedsel voor planten of delen van planten, voor zover deze producten niet reeds zijn begrepen onder 1 of 2. • Monitoring: het gedurende langere tijd verzamelen van informatie over een onderwerp, in dit geval de ontwikkeling van plant- en diersoorten, volgens een vaststaand protocol. • Natuurkwaliteit: de mate waarin een bijdrage wordt geleverd aan het behoud van de regionale, nationale en internationale biodiversiteit op een zo natuurlijk mogelijke wijze. Een maat die uitdrukt hoe waardevol een bepaald gebied is voor de biodiversiteit, op grond van onder meer: ○ aantal (wilde) soorten; ○ landelijke en regionale zeldzaamheid van de soorten; ○ aantal individuen of ingenomen oppervlakte van soorten; ○ indicatiewaarde van de soorten; ○ wettelijk beschermde en Rode Lijst-status van soorten. • Nectarindex: een indexwaarde tussen de 1 en 5 die de potentiële nectarproductie gedurende een jaar aanduidt en die op FLORON online automatisch berekend wordt op basis van de gemeten, lokaal aanwezige bloemen en nectarproductie van deze bloemen in veldcondities. Zie www.floron.nl/nectarindex. • Prioritaire soorten: soorten planten of dieren waarvoor in overheidsbeleid (bv. provinciaal) extra aandacht wordt besteed vanwege hun lokale, regionale of landelijke zeldzaamheid of ongunstige populatie-ontwikkeling. Prioritaire soorten zijn vaak, maar niet altijd, ook beschermd via de Vogel- en Habitatrichtlijn. • Slootmaaisel: de vegetatie die van de oever of uit de sloot danwel watergang is verwijderd.	• Kanaal: Kunstmatig gegraven, rechte waterweg met vaak een steile oever, meestal breder dan 8 meter. • Klepelen: maaïen met behulp van roterende klepels waarmee vegetatie in tegenstelling tot maaïen met messen (cyclomaaier of messenbalk) niet wordt afgesneden maar afgeslagen en gekneusd. • Kruidachtige vegetatie: een vegetatie die bestaat uit grassen en kruiden met éénjarige of meerjarige planten die slechts in zeer geringe mate verhouten, geen secundaire diktegroei vertonen en van nature voorkomen in een gebied. Zie Ecologische flora van Nederland. • Maaibeurt: iedere keer dat de vegetatie (gefaseerd) wordt gemaaid. • Maaiprofiel: doorsnee van een waterlichaam (van insteek tot insteek) waar in ruimte en tijd is aangegeven hoe het beheer moet worden uitgevoerd. • Maaisel: de vegetatie die is afgemaaid. • Maaiveld: grensvlak tussen ondergrond en lucht. • Meststoffen: meststoffen, ongeacht hun bestemming, en producten die zijn bestemd om: ○ 1: te worden toegevoegd aan grond of aan een groeimedium en die geheel of gedeeltelijk bestaan uit stoffen, organismen daaronder begrepen, of mengsels van stoffen, die als zodanig kunnen dienen om grond of een groeimedium geschikt of beter geschikt te maken als voedingsbodem voor planten; ○ 2: te worden gebruikt als groeimedium; ○ 3: te worden gebruikt als voedsel voor planten of delen van planten, voor zover deze producten niet reeds zijn begrepen onder punt 1 of 2. • Monitoring: het gedurende langere tijd verzamelen van informatie over een onderwerp, in dit geval de ontwikkeling van plant- en diersoorten, volgens een vaststaand protocol. • Natte profiel: het watergedeelte van een watergang, aansluitend op de snor (indien aanwezig) of het talud. • Natuurkwaliteit: de mate waarin een bijdrage wordt geleverd aan het behoud van de regionale, nationale en internationale biodiversiteit en het ecologisch functioneren op een zo natuurlijk
--	--	--

		mogelijke wijze. Een maat die uitdrukt hoe waardevol een bepaald gebied is voor de biodiversiteit, op grond van onder meer: - o aantal (wilde) soorten; - o landelijke en regionale zeldzaamheid van de soorten; - o aantal individuen of ingenomen oppervlakte van soorten; - o indicatiewaarde van de soorten voor milieucondities; - o wettelijk beschermde en Rode Lijst-status van soorten. • Natuurvriendelijke oever: een oever waarbij naast de waterkerende functie nadrukkelijk rekening gehouden wordt met natuur en landschap. Vaak hebben natuurvriendelijke oevers een flauw aflopend talud naar de watergang. Er bestaan veel verschillende typen natuurvriendelijke oevers. • Nectarindex: een indexwaarde tussen de 1 en 5 die de potentiële nectarproductie gedurende een jaar aanduidt en die op www.floron.nl/nectarindex online automatisch wordt berekend op basis van de gemeten, lokaal aanwezige bloemen en nectarproductie van deze bloemen in veldcondities.. • Oever: het schuine vlak langs de watergang. • Oeverindex: een indexwaarde tussen 1 en 5 die de ecologische kwaliteiten van de oever aanduidt en die op www.floron.nl/nectarindex online automatisch wordt berekend op basis van de gemeten, lokaal aanwezige vegetatie in veldcondities. • Onderhoudspad: zie schouwpad. • Prioritaire soorten: soorten planten of dieren waarvoor in overheidsbeleid (bv. provinciaal) extra aandacht wordt besteed vanwege hun lokale, regionale of landelijke zeldzaamheid of ongunstige populatie-ontwikkeling. Prioritaire soorten zijn vaak, maar niet altijd, ook beschermd via de Vogel- en Habitatrichtlijn. • Schouwpad: werkp pad naast het waterlichaam (ook wel maaipad of onderhoudspad genoemd; vaak in eigendom van het waterschap). Toelichting: Onderhoudspaden liggen aan één of beide zijden van een watergang en hebben variabele afmetingen. • Sloot: een gegraven watergang die dient om overtollig water af te voeren om wateroverlast te voorkomen, en is breder dan een greppel en smaller dan een gracht. • Slootmaaisel: de vegetatie die van de oever of uit de sloot is verwijderd.
--	--	--

		• Snor: oeverzone/de waterrand met moerasplanten onderaan het talud (ook wel baard genoemd). Op het talud groeien meestal voornamelijk terrestrische plantensoorten, in de snor vaak voornamelijk moerasplanten. • Talud: de overgang van het vlakke land (maaiveld) naar het water. Op het talud groeien meestal voornamelijk terrestrische plantensoorten, in de snor vaak voornamelijk moerasplanten. • Watergang: het deel van het lijnvormige waterlichaam dat beneden maaiveld valt, dus inclusief talud, snor en het natte profiel met de bijhorende bodem. • Waterlichaam: landschapselement waar water permanent of tijdelijk wordt vastgehouden, zoals kanaal, gracht, rivier, sloot, vijver, ven, geul. Waar eindigt Kleurkeur Groen en waar begint Kleurkeur Blauw? In principe geldt Kleurkeur Blauw van boveninsteek tot boveninsteek bij een watergang, met als optionele toevoeging de bouwsteen schouwpad. In de bouwsteen schouwpad gelden vergelijkbare eisen voor maaioogte, fasering en dergelijke als in Kleurkeur Groen, alleen de eisen voor het afvoeren van maaisel zijn iets anders dan in Kleurkeur Groen. Er is dus gezocht naar synergie. Kleurkeur Groen behelst het ecologisch beheer van kruidachtige vegetaties in bermen, dijken en groenstroken en richt zich daarmee louter op het terrestrische deel van de groenblauwe dooradering.
--	--	--

4 Context van de organisatie		
4.1 Inzicht in de organisatie en haar context		
	OPMERKING: met duurzaamheid en behoud biodiversiteit als onderdeel van maatschappelijke omstandigheden.	
4.2 Inzicht in de behoeften en verwachtingen van belanghebbenden		
	Kleurkeur Groen	Kleurkeur Blauw
	OPMERKING: waaronder organisaties die zich bezig houden met het in stand houden of verbeteren van de natuurkwaliteit van inheemse flora en fauna in kruidachtige vegetaties.	OPMERKING: waaronder organisaties die zich bezig houden met het in stand houden of verbeteren van de natuurkwaliteit in aquatische ecosystemen.

4.3 Het toepassingsgebied van het kwaliteitsmanagementsysteem vaststellen

	Toepassingsgebied Kleurkeur Groen: - Ecologisch beheer van bermen en groenstroken gericht op het in stand houden of verbeteren van de natuurkwaliteit van inheemse flora en fauna in de kruidachtige vegetaties. Kleurkeur Blauw: - Ecologisch beheer van watergangen van minder dan 8 m breed, gericht op het in stand houden of verbeteren van de natuurkwaliteit van inheemse flora en fauna in zowel het natte als droge profiel van deze watergangen. OPMERKING: De bebakeningsstrook in de berm die vaker wordt gemaaid in het kader van veiligheid valt buiten het toepassingsgebied van het Kleurkeur Groen. OPMERKING: Kleurkeur Blauw: Dit type watergang is te vergelijken met de volgende watertypen uit de KRW: M1a/b, M2, M8, M9. Het schouwpad valt optioneel binnen het toepassingsgebied (keuze van de opdrachtgever).
--	--

5 Leiderschap

5.2.1 Het kwaliteitsbeleid vaststellen

	Kleurkeur Groen	Kleurkeur Blauw
	Het kwaliteitsbeleid moet tevens een verbintenis bevatten tot een continue verbetering van de bedrijfsvoering gericht op het in stand houden of verbeteren van de natuurkwaliteit van de inheemse flora en fauna in de kruidachtige vegetaties in bermen en groenstroken.	Het kwaliteitsbeleid moet tevens een verbintenis bevatten tot een continue verbetering van de bedrijfsvoering gericht op het in stand houden of verbeteren van de natuurkwaliteit van de inheemse flora en fauna in watergangen.

6 Planning

6.2 Kwaliteitsdoelstellingen en de planning om ze te bereiken

	Kleurkeur Groen	Kleurkeur Blauw
--	-----------------	-----------------

6.2.1	De kwaliteitsdoelstellingen moeten eveneens doelstellingen bevatten op het gebied van het behoud van natuurkwaliteit in bermen en groenstroken (zie hiervoor 5.2.1).	De kwaliteitsdoelstellingen moeten eveneens doelstellingen bevatten op het gebied van het behoud van natuurkwaliteit in watergangen (zie hiervoor 5.2.1).
--------------	--	---

7 Ondersteuning		
	Kleurkeur Groen	Kleurkeur Blauw
7.1 Middelen		
	Kleurkeur Groen vereist de juiste middelen om de biodiversiteit te bevorderen. Deze middelen kunnen per berm of groenstrook verschillen.	Kleurkeur Blauw vereist de juiste middelen om de biodiversiteit te bevorderen. Deze middelen kunnen per watergang verschillen.
7.1.2 Personeel		
	De vanuit Kleurkeur Groen en/of Kleurkeur Blauw vereiste vakbekwaamheden voor de werkzaamheden binnen het toepassingsgebied van de beoordelingsrichtlijn staan vermeld in paragraaf 7.2.	
7.1.3 Infrastructuur		
	Kleurkeur groen	Kleurkeur Blauw
	OPMERKING: Materieel kan onder andere bestaan uit: a) tractoren, maaimachines of voertuigen die nodig zijn bij de uitvoering van het beheer; b) persoonlijke beschermingsmiddelen. De deelnemer moet er zorg voor dragen dat de gebruikte middelen de te beheren bermen en groenstroken niet blijvend kunnen verontreinigen (verontreiniging kan voorkomen worden door bijvoorbeeld het niet-gebruiken van oliën of het gebruik van biologisch afbreekbare smeermiddelen en oliën).	OPMERKING: Materieel kan onder andere bestaan uit: a) tractoren, maaimachines, maaiboten, amfibievoertuigen of andere voertuigen die nodig zijn bij de uitvoering van het beheer; b) persoonlijke beschermingsmiddelen. De deelnemer moet er zorg voor dragen dat de gebruikte middelen de te beheren watergangen niet blijvend kunnen verontreinigen (verontreiniging kan voorkomen worden door bijvoorbeeld het niet-gebruiken van oliën of het gebruik van biologisch afbreekbare smeermiddelen en oliën).
7.1.6 Kennis binnen de organisatie		
	OPMERKING: Het vergaren van actuele vakgerichte kennis binnen de organisatie van de deelnemer moet leiden tot het werken volgens de laatste stand van de techniek binnen het toepassingsgebied van Kleurkeur Groen en/of Kleurkeur Blauw.	
7.2 Competentie		
	Kleurkeur Groen	Kleurkeur Blauw

Uitvoerende medewerkers van het beheer en hun direct leidinggevendenden moeten bij aanvang van het werken volgens Kleurkeur Groen met goed resultaat een cursus Kleurkeur Basis hebben gevolgd. Uitvoerende medewerkers moeten beschikken over Kleurkeur Basis en leidinggevendenden over Kleurkeur Basis én Kleurkeur Gevorderde. De certificaten zijn vijf jaar geldig waarbij, na de eerste 365 dagen vanaf de examendatum tenminste 6 uur Permanente Educatie moet worden gevolgd op het gebied van ecologie of biodiversiteit. Een bijeenkomst moet minimaal 3 uur zijn. Ook mag er een serie van 3 x 1 uur, dat tezamen 1 blok vormt, worden gegeven. Na deelname aan en succesvolle examinering van de cursussen Kleurkeur Groen ontvangt de deelnemer een pasje en/of certificaat dat bij de uitvoer van de werkzaamheden moet kunnen worden getoond. OPMERKING In Kleurkeur Basis worden de volgende competenties geleerd en getoetst: - cursist kent typische flora en fauna in bermen; - cursist kent de uitgangspunten voor ecologisch bermbeheer volgens Kleurkeur; - cursist weet welke beheermethoden inzetbaar zijn voor ecologisch bermbeheer en waarom. In Kleurkeur Gevorderde worden de volgende competenties geleerd en getoetst: - cursist kan in verschillende bermsituaties inschatten welk ecologisch beheer noodzakelijk is, waarom en met welke machines dit uitgevoerd dient te worden; - cursist kent de basisprincipes van ecologische monitoring; - cursist kan de resultaten van ecologische monitoring interpreteren en weet op basis van deze resultaten in het beheer te sturen; 1. Alle medewerkers werken volgens/beschikken minimaal over Wet Natuurbescherming, niveau 1, ook op plaatsen waar dit in de gedragscode niet wordt gevraagd. 2. Op een maailocatie moeten alle werkzame personen beschikken over tenminste het certificaat van de cursus Kleurkeur Basis	Uitvoerende medewerkers van het beheer en hun direct leidinggevendenden moeten bij aanvang van het werken volgens Kleurkeur Blauw met goed resultaat een cursus Kleurkeur Blauw hebben gevolgd. Het persoonscertificaat is vijf jaar geldig waarbij, na de eerste 365 dagen vanaf de examendatum, tenminste 6 uur Permanente Educatie moet worden gevolgd op het gebied van aquatische ecologie of -biodiversiteit. Een bijeenkomst moet minimaal 3 uur zijn. Ook mag er een serie van 3x 1 uur, dat tezamen 1 blok vormt, worden gegeven. Na deelname aan en succesvolle examinering van de cursus Kleurkeur Blauw ontvangt de deelnemer een pasje en/of certificaat dat bij de uitvoer van de werkzaamheden moet kunnen worden getoond. OPMERKING In de cursus Kleurkeur Blauw worden de volgende competenties geleerd en getoetst: - cursist kent typische flora en fauna in oevers en watergangen; - cursist kent de uitgangspunten voor ecologisch oever- en waterbeheer volgens Kleurkeur Blauw; - cursist weet welke beheermethoden inzetbaar zijn voor ecologisch oever- en waterbeheer volgens Kleurkeur Blauw en kan deze toepassen in casussen van uiteenlopende praktijksituaties. - cursist kent de basisprincipes van ecologische monitoring; 1. Alle medewerkers werken volgens/beschikken minimaal over Wet Natuurbescherming niveau 1, ook op plaatsen waar dit in de gedragscode niet wordt gevraagd.
---	---

3. Een groep van meer dan 5 personen moet worden aangestuurd door een leidinggevende die beschikt over het certificaat van de cursus Kleurkeur gevorderde. Bij het opstellen van de beheerplannen en het verzorgen van het opstartmoment moet een ecooloog betrokken zijn met een afgeronde hbo- of universitaire opleiding, met als zwaartepunt (Nederlandse) ecologie, dan wel met een afgeronde mbo-opleiding, met als zwaartepunt de Wet natuurbescherming, soortenherkenning en zorgvuldig handelen ten opzichte van die soorten. De ecooloog moet tevens actief op het gebied van de monitoring en/of bescherming. De ecologen die binnen Kleurkeur actief zijn moeten één keer per jaar deelnemen aan een interactieve Kleurkeur kennisdag (in de volksmond bekend als Kennisbijeenkomst Ecologisch bermbeheer).	2. Op een mailocatie moeten alle werkzame personen beschikken over een geldig persoonscertificaat van de cursus Kleurkeur Blauw. Bij het opstellen van de beheerplannen en het verzorgen van het opstartmoment moet een ecologisch deskundige betrokken zijn met een afgeronde hbo- of universitaire opleiding, met als zwaartepunt (Nederlandse) ecologie met aandacht voor aquatische systemen, dan wel met een afgeronde mbo-opleiding, met als zwaartepunt aquatische ecologie, de Wet natuurbescherming, soortenherkenning en zorgvuldig handelen ten opzichte van die soorten. De ecooloog moet tevens actief zijn op het gebied van monitoring en/of bescherming. De ecologen die binnen Kleurkeur Blauw actief zijn moeten tenminste één keer per jaar deelnemen aan een interactieve Kleurkeur (Blauw) kennisdag.
De deelnemer moet jaarlijks een opstartmoment organiseren waar alle medewerkers aanwezig zijn die binnen Kleurkeur Groen gaan werken, inclusief eventuele onderaannemers. De ecooloog heeft op dit opstartmoment een belangrijke rol om zelf te laten zien wat, waar en waarom moet gebeuren. <i>(Dit staat los van de verplichte permanente educatie voor het persoonscertificaat Kleurkeur Basis en/of Kleurkeur gevorderde)</i> Per kalenderjaar moeten vakbekwaam personeel en overige uitvoerende medewerkers minimaal vier uur per jaar deelnemen aan kennisdeling en training over kennis op gebied van behoud biodiversiteit en kennis over inheemse flora en fauna. <i>(Dit staat los van de verplichte permanente educatie voor het persoonscertificaat Kleurkeur Basis en/of Kleurkeur gevorderde)</i>	De deelnemer moet jaarlijks een opstartmoment organiseren waar alle medewerkers aanwezig zijn die binnen Kleurkeur Blauw gaan werken, inclusief eventuele onderaannemers. De ecooloog heeft op dit opstartmoment een belangrijke rol om zelf te laten zien wat, waar en waarom moet gebeuren. <i>(Dit staat los van de verplichte permanente educatie voor het persoonscertificaat Kleurkeur Blauw)</i> Per kalenderjaar moeten vakbekwaam personeel en overige uitvoerende medewerkers minimaal vier uur per jaar deelnemen aan kennisdeling en training over kennis op gebied van behoud biodiversiteit en kennis over inheemse flora en fauna, met een accent op biodiversiteit van watergangen. <i>(Dit staat los van de verplichte permanente educatie voor het persoonscertificaat Kleurkeur Blauw)</i>

	Aan deze kennisdeling en training kan voldaan worden door het bijwonen van een jaarlijks opstartmoment maar ook door het bijwonen van een kennisbijeenkomst ecologisch bermbeheer of een toolboxmeeting over biodiversiteit. Aan de kennisdeling en training kan niet voldaan zijn door het bijwonen van de cursus Kleurkeur basis en/of gevorderde.	Aan deze kennisdeling en training kan voldaan worden door het bijwonen van een jaarlijks opstartmoment maar ook door het bijwonen van een kennisbijeenkomst ecologisch bermbeheer, ecologisch oever- en waterbeheer of een toolboxmeeting over biodiversiteit. Aan de kennisdeling en training kan niet voldaan zijn door het bijwonen van de cursus Kleurkeur Basis en/of gevorderde of Kleurkeur Blauw.
--	--	---

8 Uitvoering

8.1 Operationele planning en beheersing

	Deelnemer stemt communicatie af met de opdrachtgever inzake voorlichting aan de belanghebbenden over de wijze van werken met Kleurkeur Groen. OPMERKING: een duidelijke en tijdige communicatie met belanghebbenden creëert vaak betrokkenheid bij en draagvlak voor het uitgevoerde ecologische beheer.	Deelnemer stemt communicatie af met de opdrachtgever inzake voorlichting aan en/of het betrekken van belanghebbenden over de wijze van werken met Kleurkeur Blauw. Denk hierbij aan het betrekken van bewoners, natuurwaarnemers, sportvisserij en andere belanghebbenden. OPMERKING: een duidelijke en tijdige communicatie met belanghebbenden creëert vaak betrokkenheid bij en draagvlak voor het uitgevoerde ecologische beheer.
--	--	---

8.2.2 Het vaststellen van de eisen voor producten en diensten

	De deelnemer die het beheer in het bestekareaal van Kleurkeur Groen aanneemt, moet zich ervan overtuigen dat de opdrachtgever in de aanbestedingsfase passende voorbereidingen heeft getroffen om het beheer volgens Kleurkeur Groen te laten uitvoeren. De voorbereidingen van de opdrachtgever moeten blijken uit de verstrekking van informatie over ten minste: - Kaartmateriaal van het areaal waarop Kleurkeur Groen toegepast wordt, ook wel het toepassingsareaal genoemd (bijvoorbeeld in shapefiles aan te leveren). Opdrachtgever heeft hier de ruimte om maatwerk tbv natuurkwaliteit te leveren. - Beheerdoelstellingen op het gebied van biodiversiteit, met inachtneming van doelstellingen voor verkeersveiligheid e.d., (bijvoorbeeld in shapefiles aan te leveren), weergegeven op een schaalniveau van maximaal 500 strekkende meter berm;	De deelnemer die het beheer in het bestekareaal van Kleurkeur Blauw aanneemt, moet zich ervan overtuigen dat de opdrachtgever in de aanbestedingsfase passende voorbereidingen heeft getroffen om het beheer volgens Kleurkeur te laten uitvoeren. De voorbereidingen van de opdrachtgever moeten blijken uit de verstrekking van informatie over ten minste: Kaartmateriaal van het areaal waarop Kleurkeur Blauw toegepast wordt, ook wel het toepassingsareaal genoemd (bijvoorbeeld in shapefiles aan te leveren). Opdrachtgever heeft de ruimte om maatwerk tbv natuurkwaliteit en hydrologie te leveren bij de keuze van het toepassingsareaal.
--	---	--

c. De monitoringsmethode en informatie waaruit blijkt of opdrachtgever of opdrachtnemer verantwoordelijk is voor de uitvoering van deze monitoring.; d. De natuurkwaliteit voordat de eerste werkzaamheden starten, weergegeven op een schaalniveau van maximaal 500 strekkende meter berm; e. De aanwezige informatie over de verspreiding en het vóórkomen van beschermde en andere prioritaire soorten, met exacte locaties aangeduid; f. Verspreiding en aanwezigheid die in het kader van de Wet Natuurbescherming zijn aangewezen als invasieve exoten (bijvoorbeeld Aziatische duizendknopen), met exacte locaties aangeduid. De unielijst invasieve-exoten is hierbij leidend. Opdrachtgevers kunnen gebiedspecifieke aanvullende eisen stellen. Aanvullingen van de opdracht In het geval dat de informatie niet in het kader van de verstrekte opdracht beschikbaar is, moet de Kleurkeur Groen deelnemer de in de voorgaande paragraaf genoemde informatie (a tot en met f) in de aanbestedingsfase zelf opstellen, documenteren en inhoudelijk afstemmen met de opdrachtgever. In het geval opdrachtgever en Kleurkeur Groen deelnemer beiden bovengenoemde informatie (a tot en met f) niet verstrekken of opstellen, mag de betreffende opdracht niet onder Kleurkeur Groen worden uitgevoerd. Vóór de aanvang van een Kleurkeur Groen project is de deelnemer verantwoordelijk voor de uitvoering van de volgende aspecten: • Controleren of de opdrachtgever de informatie uit punt a t/m f uit 8.2.2 heeft verstrekt aan de Kleurkeur Groen deelnemer.	b. Op dit kaartmateriaal staat aangegeven welke bouwstenen er van toepassing zijn in het areaal van het werkgebied van de opdrachtgever. OPMERKING: het verdient de aanbeveling om drassige locaties, één- of tweezijdig door bomen beschaduwde locaties of andere locaties die mogelijk inzet van aangepast materieel vergen, helder te markeren op het kaartmateriaal. c. Beheerdoelstellingen op het gebied van biodiversiteit, met inachtneming van doelstellingen voor waterkwaliteit e.d., waar nodig weergegeven op klein ruimtelijk schaalniveau van maximaal 500m strekkende watergang, maar tenminste op voor de opdrachtgever passend schaalniveau. d. De aanwezige informatie over de verspreiding en de aanwezigheid van beschermde en prioritaire soorten flora en fauna, zoveel mogelijk met exacte locaties aangeduid. e. Verspreiding en aanwezigheid van soorten die in het kader van de Wet Natuurbescherming zijn aangewezen als invasieve exoten (bijvoorbeeld Aziatische duizendknopen of watercrassula), met exacte locaties aangeduid. De unielijst invasieve-exoten is hierbij leidend. Opdrachtgevers kunnen gebiedspecifieke aanvullende eisen stellen. f. De monitoringsmethode en informatie waaruit blijkt of opdrachtgever of opdrachtnemer verantwoordelijk is voor de uitvoering van deze monitoring. Aanvullingen van de opdracht In het geval dat de informatie van punt a t/m c uit 8.2.2. niet in het kader van de verstrekte opdracht beschikbaar is gesteld door de opdrachtgever, kan de Kleurkeur Blauw deelnemer beheer volgens Kleurkeur Blauw niet uitvoeren. In het geval opdrachtgever en Kleurkeur Blauw deelnemer beiden bovengenoemde informatie (a tot en met f) niet verstrekken of opstellen, mag de betreffende opdracht niet onder Kleurkeur Blauw worden uitgevoerd. Vóór de aanvang van een Kleurkeurproject is de Kleurkeur Blauw deelnemer verantwoordelijk voor de uitvoering van de volgende aspecten:
--	---

	afstemming i.o.m. de opdrachtgever met stakeholders over andere relevante aspecten die invloed hebben op de kwaliteit van de berm binnen de invloedssfeer van de opdrachtnemer (beheer aanpalende watergang, grondroerders, etc.) OPMERKING: Het is aan te raden uiterlijk een week voor de werkzaamheden een laatste check uit te voeren op de gemaakte afspraken en voorwaarden met de opdrachtgever	- Controleren of de opdrachtgever de informatie uit punt a t/m f uit 8.2.2 heeft verstrekt aan de Kleurkeur Blauw deelnemer. - afstemming i.o.m. de opdrachtgever met stakeholders over andere relevante aspecten die invloed hebben op de kwaliteit van de watergang binnen de invloedssfeer van de opdrachtnemer (bermbeheer, grondroerders, etc.) OPMERKING: Het is aan te raden uiterlijk een week voor de werkzaamheden een laatste check uit te voeren op de gemaakte afspraken en voorwaarden met de opdrachtgever.
8.2.3 Beoordeling van de eisen voor producten en diensten		
	Beheerplan De Kleurkeur Groen deelnemer draagt voordat de werkzaamheden aanvangen, in afstemming met de opdrachtgever, zorg voor een door de opdrachtgever geaccordeerd beheerplan voor de looptijd van het bestek. In het beheerplan worden ten minste de volgende onderdelen opgenomen: 1. De lokaal geldende beheerdoelstellingen, weergegeven op een schaalniveau van maximaal 500 strekkende meter berm 2. Informatie waaruit blijkt op welke manier en met welke inzet de Kleurkeurdeelnemer de beheerdoelstelling(en) van de opdrachtgever denkt te gaan bereiken 3. De historie van het beheer in het bestekareaal (indien bekend) 4. De (ecologische) uitgangssituatie, een beschrijving van de huidige bermtypen, weergegeven op een schaalniveau van maximaal 500 strekkende meter berm 5. In te zetten materieel 6. Periode(n) van uitvoering (maand, week) van beheerwerkzaamheden, met marges voor flexibiliteit 7. Afspraken met de relevante belanghebbenden die van invloed zijn op het beheer en de kwaliteit van de berm, inclusief beheer van eventueel naastgelegen watergang 8. Plan van aanpak voor de fasering 9. Mate van toegestane insporing	Beheerplan De Kleurkeur Blauw deelnemer draagt voordat de werkzaamheden aanvangen, in afstemming met de opdrachtgever, zorg voor een door de opdrachtgever geaccordeerd beheerplan voor de looptijd van het bestek. In het beheerplan worden ten minste de volgende onderdelen opgenomen: 1. Informatie waaruit blijkt op welke manier en met welke inzet de Kleurkeurdeelnemer de beheerdoelstelling(en) van de opdrachtgever denkt te gaan bereiken 2. Plan van aanpak voor de fasering, weergegeven per bouwsteen 3. Informatie waaruit blijkt hoe rekening gehouden wordt met omstandigheden (hoge watertemperatuur, droogte etc) 4. Hoe de Kleurkeurdeelnemer in de bouwstenen 'snor' en 'natte profiel' rekening houdt met ontsnappingsmogelijkheden voor fauna. 5. In te zetten materieel 6. Periode(n) van uitvoering van beheerwerkzaamheden 7. Toe te passen maaioogte(-n) 8. Omgang met maaisel en afspraken over het eventueel afvoeren daarvan 9. Afspraken met relevante belanghebbenden die van invloed zijn op het beheer en de ecologische kwaliteit van de watergang. 10. Afspraken over de mate van insporing 11. Afspraken over taludherstel na schade door werkzaamheden van bijvoorbeeld grondroerders (kabelleggers etc), door ongevallen of door andere incidenten.

10. Maximaal toegestane oppervlakte waar sprake mag zijn van bodembeschadiging 11. Eventuele uitzonderingen op het toepassen van gewasbeschermingsmiddelen 12. de minimale hoogte van de vegetatie voordat het maaien kan starten, in overleg met de opdrachtgever 13. Indien van toepassing: afspraken over het inzaaien van bermen. De locaties waarop dit eventueel toegepast wordt binnen de contractperiode en de samenstelling van de gebruikte inheemse mengsels 14. Afspraken over talud- en bermherstel na schade door werkzaamheden van bijvoorbeeld grondroerders, slootkantbeheerders, door ongevallen of door andere incidenten 15. Afspraken over de door de Kleurkeur Groen deelnemer en/of opdrachtgever uit te voeren monitoring. De monitoring dient minimaal de contractperiode van het werk te beslaan. Lokale doelstellingen In afstemming tussen opdrachtgever en Kleurkeur Groen deelnemer moeten relevante lokale aspecten en belangen worden opgenomen in het beheerplan, die betrekking hebben op de natuurkwaliteit van de bermen en groenstroken of het beheer ervan. De beheerdoelstelling en gewenste natuurkwaliteit worden weergegeven op een schaalniveau van maximaal 500 strekkende meter berm. Ecologische gegevens De Kleurkeur Groen deelnemer draagt zorg voor de actuele informatie over de aanwezigheid van beschermde en prioritaire soorten van het provinciale natuurbeleid. Afstemming In het beheerplan moeten de afspraken met de belanghebbenden zijn opgenomen. Opmerking: deze afspraken kunnen betrekking hebben op locatie en tijdstip van opslag van organisch materiaal van geschoonde slootkanten en het omgaan met bestrijding van eikenprocessierups en exoten.	12. Afspraken over de door de Kleurkeur Blauw deelnemer en/of opdrachtgever uit te voeren monitoring. De monitoring dient minimaal de contractperiode van het werk te beslaan. 13. Afstemming over het beheer van de eventueel naastgelegen Kleurkeur berm. OPMERKING: Opdrachtgevers kunnen aanvullende eisen stellen aan de inhoud van het beheerplan, zoals verplicht melden van bijzondere gebeurtenissen die invloed hebben op de oever en/of de watergang. Het verdient de aanbeveling om langere termijncontracten af te sluiten van vijf jaar of langer. Afstemming In het beheerplan moeten de afspraken met de belanghebbenden zijn opgenomen. OPMERKING: deze afspraken kunnen betrekking hebben op locatie en tijdstip van opslag van organisch materiaal van geschoonde slootkanten en het omgaan met bestrijding van eikenprocessierups en exoten. Beheermethode Bij de uitvoering van maaibeheer van de watergang zijn een aantal eisen van kracht. De dwarsdoorsnede van een watergang is onderverdeeld in bouwstenen (Zie hoofdstuk definities). De eisen zijn hieronder per bouwsteen uitgewerkt. Voor elke bouwsteen die aanwezig is in en rond een watergang binnen het toepassingsareaal van Kleurkeur Blauw, gelden de volgende eisen: Bouwsteen Schouwpad Het schouwpad kan worden bereden om beheer in de andere bouwstenen uit te kunnen voeren. Veilig kunnen werken vanaf het schouwpad is leidend qua doelstelling van het schouwpad. In sommige gevallen biedt het schouwpad ruimte voor de doelstelling 'stimuleren biodiversiteit'. De opdrachtgever kan hier zelf voor kiezen. In die gevallen kan het ecologisch beheer van het schouwpad als volgt worden uitgevoerd: 1. Maximumaantal maaibeurten per jaar is 2, bij omvormings- of overgangsbeheer maximaal 3 per jaar. 2. Het areaal onder bestek wordt gefaseerd gemaaid, waarbij per maaibeurt 15-30% van het areaal ongemaaid blijft.
--	---

Beheermethode Bij de uitvoering van maaibeheer in de berm zijn de volgende eisen van kracht: • Klepelen is niet toegestaan. In uitzonderingsituaties (bijvoorbeeld in het kader van veiligheid) is klepelen beperkt toegestaan mits onderbouwd met argumenten. • Bij iedere maaibeurt moet tussen 15% tot 30% van de oppervlakte van de vegetatie blijven staan. Deze overstaande delen vegetatie mogen binnen één aansluitende berm of groenstrook maximaal 500 meter uit elkaar liggen (en bij voorkeur 100-200m uit elkaar). Maximaal 10% van het oppervlak van de overstaande vegetatie mag onder bomen en struiken liggen. • Voorafgaande aan elke maaibeurt bepaalt een ecooloog of een machinist met ecologische kennis ter plaatse welke delen van de vegetatie blijven overstaan. Deze dienen te worden aangeduid in GIS. • Overstaande delen moeten jaarlijks rouleren door het areaal onder de opdracht. • Toepassing van sinusbeheer is vrijgesteld van de eis om bij elke maaibeurt 15-30% van het oppervlak van de vegetatie te laten overstaan. In plaats daarvan geldt voor sinusbeheer dat na maaien van het sinuspad maximaal 15% van het oppervlak van de vegetatie gemaaid mag zijn en dat na maaien van de binnenzijde van het sinuspad maximaal 60% van het oppervlak van de vegetatie mag zijn gemaaid. • Maaisel moet binnen 5 kalenderdagen na de uitvoering van het maaibeheer, beginnend op de dag van uitvoering worden afgevoerd. Dit geldt ook voor restmateriaal van slootbeheer of ander snoeiafval verwijderen. • Per kalenderjaar mogen in elke berm maximaal twee maaibeurten worden uitgevoerd. In onderbouwde uitzonderingssituaties mag dit worden uitgebreid tot drie maaibeurten.	3. Overstaande delen vegetatie liggen maximaal 500 meter uit elkaar. 4. Maaihoogte 5-15 cm boven maaiveld. 5. Maaisel wordt afgevoerd binnen 5 kalenderdagen of lokaal op hopen verwerkt. Uitzonderingen op het afvoeren van maaisel zijn mogelijk, maar dienen ecologisch onderbouwd te worden. Uitzonderingen voor het afvoeren van maaisel van het schouwpad zijn: een te smal (<2m breed) schouwpad, te weinig draagkrachtige bodem voor zwaar materieel op schouwpad en (vaak daarmee samenhangend) te natte omstandigheden op het schouwpad waardoor diepe bodeminsporing gemaakt wordt. Indien deze uitzonderingen van toepassing zijn, dient het maaisel zo ver mogelijk van de insteek (landwaarts) geplaatst te worden. 6. Machinegebruik: Gebruik maaimachines die in het 'Toetsingskader beoordeling nieuwe maaimachines' (De Vlinderstichting & Groenkeur) gemiddeld tenminste 70% van de insectenmodellen onbeschadigd laten of voor maaimachines die in één werkgang maaien én afvoeren gemiddeld tenminste 50% van de insectenmodellen onbeschadigd laten. OPMERKING: Samenwerking met de omgeving rondom verwerking van het maaisel (compost, bokashi etc) wordt aangeraden. Bouwsteen Talud Voor het ecologisch beheer in de bouwsteen talud geldt: 1. Maximumaantal maaibeurten per jaar is 2, bij omvormings- of overgangsbeheer maximaal 3 per jaar. 2. Het areaal onder bestek wordt gefaseerd gemaaid, waarbij per maaibeurt 15-50% van het areaal ongemaaid blijft. 3. Overstaande delen vegetatie liggen maximaal 500 meter uit elkaar. 4. Maaihoogte 5-15 cm boven maaiveld. 5. Maaisel wordt afgevoerd binnen 5 kalenderdagen en bij voorkeur direct tijdens de maaibeurt zodat het maaisel niet in het water valt en om rijbewegingen te beperken. Afvoer van het maaisel naar de bouwsteen schouwpad of berm wordt afgeraden indien deze bouwsteen ook onder ecologisch beheer valt, maar is in uitzonderingssituaties toegestaan voor maximaal 5 kalenderdagen (als het schouwpad of berm buiten de opdracht
--	--

- In geval van sinusbeheer mogen per kalenderjaar in elke berm maximaal vier maaibeurten worden uitgevoerd, waarbij het maaien van een sinuspad geldt als een maaibeurt. - De maaihogte dient 5 tot 15 cm boven maaiveld te liggen OPMERKING: Tijdens regen of regenachtig weer dienen maaierwerkzaamheden niet uitgevoerd te worden. Dit voorkomt bodembeschadiging en mortaliteit onder bijvoorbeeld insecten. OPMERKING: Een lage maaisnelheid beperkt het aantal maaislachtoffers onder insecten, zoogdieren en vogels. Daarom wordt aanbevolen om op locaties met hoge begroeiing in de berm de maaisnelheid te beperken tot maximaal 5 kilometer per uur. OPMERKING: Een wildredder is aanwezig op alle gebruikte machines Tijdstip van uitvoering De Kleurkeur Groen deelnemer bepaalt in welke weken van de door de opdrachtgever aangegeven periode in het jaar de werkzaamheden moeten worden uitgevoerd. De Kleurkeur Groen deelnemer mag in onderstaande situaties afwijken van het maaimoment in het beheersplan mits afgestemd met de opdrachtgever en met redenen omkleed: - plantensoorten eerder verschijnen dan in het beheersplan is opgenomen, dient het maaimoment naar voren te worden gehaald. (aan te tonen met de natuurkalender) - plantensoorten later verschijnen dan in het beheersplan is opgenomen, dient het maaimoment verlaat te worden. (aan te tonen met de natuurkalender) OPMERKING: Opdrachtgevers kunnen aanvullende eisen stellen aan de inhoud van het beheersplan, zoals verplicht melden van bijzondere gebeurtenissen die invloed hebben op de berm. Het verdient de aanbeveling om langere termijn contracten af te sluiten van vijf jaar of langer.	valt dient er in overleg met de beheerder van het schouwpad of berm afgestemd te worden of daar het maaisel voor maximaal 5 kalenderdagen mag worden neergelegd). Daarna wordt het maaisel alsnog afgevoerd of lokaal op hopen verwerkt. 6. Machinegebruik: Gebruik maaimachines die in het 'Toetsingskader beoordeling nieuwe maaimachines' (De Vlinderstichting & Groenkeur) gemiddeld tenminste 70% van de insectenmodellen onbeschadigd laten of voor maaimachines die in één werkgang maaïen én afvoeren gemiddeld tenminste 50% van de insectenmodellen onbeschadigd laten. OPMERKING: Het talud is een ecologische gradiënt van hoog naar laag en van droge naar natte bodem. Gradiënten zijn zeer waardevol voor flora en fauna, omdat in het droge deel andere soorten kunnen voorkomen dan in het natte deel. Het is daarom raadzaam om bij gefaseerd maaibeheer van het talud zo mogelijk met golvende/slingerende maaivormen te werken. OPMERKING: Een lage maaisnelheid beperkt het aantal maaislachtoffers onder insecten, zoogdieren en vogels. Daarom wordt aanbevolen om op locaties met hoge begroeiing op het talud de maaisnelheid te beperken tot maximaal 5 kilometer per uur. OPMERKING: Samenwerking met de omgeving rondom verwerking van het maaisel (compost, bokashi etc) wordt aangeraden. Bouwsteen Snor Voor het ecologisch beheer in de bouwsteen snor geldt: - Maximumaantal maaibeurten per jaar is 2, bij omvormings- of overgangsbeheer maximaal 3 per jaar. - Het areaal onder bestek wordt gefaseerd gemaaid, waarbij per maaibeurt 15-50% van het areaal ongemaaid blijft. - Overstaande delen vegetatie liggen maximaal 500 meter uit elkaar. - Maaihogte (onder water) minimaal 5-10cm boven de waterbodem.
--	--

Bodem Afroven mag alleen worden toegepast in de bebakeningstrook. In de berm moet insporing ten alle tijden worden voorkomen. Indien toch insporing wordt veroorzaakt moet dit worden gemeld aan de opdrachtgever. OPMERKING: In het algemeen geldt dat de bodem optimaal kan worden bewerkt, wanneer de grondwaterstanden tenminste 60 cm –mv. bedragen (variërend van 40 cm op zware klei tot 80 cm op lichte zavel) en draagkracht voldoende is. De draagkracht kan worden ingeschat door de indringingsweerstand te meten en hiervoor kunnen grenswaarden worden bepaald. Werkzaamheden in natte omstandigheden moeten met zorg worden uitgevoerd en de druk per cm² moet zo laag mogelijk zijn: 1. Beperk de rij-frequentie, het keren en draaien en voorzie wendakkers 2. Gebruik lichte machines 3. Houd rekening met de bodemeigenschappen 4. Gebruik geen zware machines op natte terreinen 5. Gebruik brede, dubbele of ballonbanden met een laag profiel (of rupsen) 6. Werk met een aangepaste, lage bandenspanning 7. Verdeel aandrijfkraften over de verschillende wielen 8. Zorg voor een betere gewichtsverdeling (plaatsing werktuigen). OPMERKING: Maatregelen die genomen worden om de druk op de banden te verkleinen moeten niet worden gecompenseerd met een grotere machine, of rijden onder minder gunstige omstandigheden. Gewasbeschermingsmiddelen In bermen mogen geen chemische en biologische gewasbeschermingsmiddelen worden gebruikt door de Kleurkeur deelnemer. Uitzonderingen zijn alleen mogelijk in overleg met de opdrachtgever, bijvoorbeeld voor invasieve exoten en de eikenprocessierups indien andere vormen van bestrijding ontbreken.	5. In geval van watergangen met een doodlopend einde, wordt er vanaf 100m voor het doodlopende einde vanaf het gesloten deel naar het open deel gewerkt, waardoor aanwezige fauna kan ontsnappen. 6. Werkzaamheden worden direct stilgelegd bij slome, flauwe of verdoofde vis of andere signalen die duiden op een hoge watertemperatuur en/of zuurstofgebrek. 7. Maaisel wordt afgevoerd binnen 5 kalenderdagen en bij voorkeur direct tijdens de maaibeurt. Afvoer van het maaisel naar de bouwsteen schouwpad wordt afgeraden indien deze bouwsteen ook onder ecologisch beheer valt, maar is in uitzonderingssituaties toegestaan voor maximaal 5 kalenderdagen. Daarna wordt het maaisel alsnog afgevoerd of lokaal op hopen verwerkt. 8. Machinegebruik: voor machines voor het maaien van de (onder-) watervegetatie geldt dat tenminste 75% van de onderwaterfauna uit de machine moet kunnen ontsnappen. 9. Omwoelen van de waterbodem dient zoveel mogelijk te worden voorkomen. OPMERKING: Een begroeide snor is een belangrijke schuil- en verblijfplaats voor vissen, amfibieën en andere onderwaterfauna. Het is belangrijk om bij het beheer hiermee rekening te houden. OPMERKING: Een lage maai/werksnelheid beperkt het aantal maaislachtoffers onder fauna. Daarom wordt aanbevolen om op locaties met hoge begroeiing de maaisnelheid te beperken tot maximaal 3 kilometer per uur. OPMERKING: Samenwerking met de omgeving rondom verwerking van het maaisel (compost, bokashi etc.) wordt aangeraden. Bouwsteen natte profiel Voor het ecologisch beheer in de bouwsteen natte profiel geldt: 1. Maai- en schoonwerkzaamheden worden zoveel mogelijk in dezelfde ronde uitgevoerd als het beheer van de bouwsteen snor. 2. In geval van watergangen met een doodlopend einde, wordt er vanaf 100m voor het doodlopende einde vanaf het gesloten deel
---	---

De uitzondering voor de bestrijding van de eikenprocessierups geldt alleen voor locaties waar overlast wordt veroorzaakt voor mensen (bijvoorbeeld direct langs fietspaden, rustplaatsen etc.). Gebruik van gewasbeschermingsmiddelen waarvoor ontheffing nodig is of in uitzonderlijke situaties dienen te worden geregistreerd. OPMERKING: Overlast van eikenprocessierups kan effectief mechanisch worden bestreden. Het gebruik van biologische bestrijding met nematoden kan alleen op die locaties waar de (Landelijke) beheerkaart Eikenprocessierups dit toelaat. Bemesting Bij het bermbeheer mag geen actieve bemesting plaatsvinden. Voor het opslaan van compost, maaisel van slootkanten en andere stikstof- en organische uitspoelende producten moeten afspraken met de opdrachtgever en stakeholders in het beheerplan worden beschreven. Registratie hiervan vindt plaats in het projectdossier. Slootmaaisel en bagger Slootmaaisel moet direct op de kant worden afgezet en binnen 5 kalenderdagen na het slootschonen worden afgevoerd. Het is niet toegestaan om bagger af te zetten of op te slaan in bermen. Bagger uit aan de berm grenzende watergangen wordt direct afgevoerd en waar nodig volgens de geldende regels gesaneerd. Registratie hiervan vindt plaats in het projectdossier. Inzaaien van bermen Het inzaaien van bermen wordt zoveel mogelijk voorkomen en in alle gevallen vooraf afgestemd met de opdrachtgever, danwel vooraf in het beheerplan opgenomen. Inzaaien mag alleen met plantensoorten van inheemse oorsprong, met zadenmengsels die niet zijn behandeld met gewasbeschermingsmiddelen tijdens de teelt en distributie van de zaden. Over taludherstel worden afspraken tussen opdrachtgever en Kleurkeur deelnemer opgenomen in het beheerplan.	naar het open deel gewerkt, waardoor aanwezige fauna kan ontsnappen. 3. Maximumaantal maai- en schoonbeurten per jaar is 2 en bij uitzonderingssituaties 3. Uitzonderingssituaties dienen ecologisch te worden onderbouwd. 4. Het areaal onder bestek wordt waar mogelijk gefaseerd gemaaid, waarbij per maaibeurt 10-25% van de watergang ongemaaid blijft. 5. Maaihoogte minimaal 5-10 cm boven de waterbodem. 6. Maaisel en slootschoonsel worden direct uit de waterzone verwijderd en vervolgens afgevoerd binnen 5 kalenderdagen en bij voorkeur direct tijdens de maaibeurt. Afvoer van het maaisel en slootschoonsel naar de bouwsteen schouwpad wordt afgeraden indien deze bouwsteen ook onder ecologisch beheer valt, maar is in uitzonderingssituaties toegestaan voor maximaal 5 kalenderdagen. Daarna wordt het maaisel en slootschoonsel alsnog afgevoerd of lokaal op hopen verwerkt. 7. Omwoelen van de waterbodem dient zoveel mogelijk te worden voorkomen. Dit voorkomt faunasterfte onder water. 8. Voor machines voor het maaien van de (onder-) watervegetatie geldt dat tenminste 75% van de onderwaterfauna uit de machine moet kunnen ontsnappen. 9. Werkzaamheden worden direct stilgelegd bij slome, flauwe of verdoofde vis of andere signalen die duiden op een hoge watertemperatuur en/of zuurstofgebrek. 10. Maaiboten worden niet toegepast in watergangen die <1m diep zijn. OPMERKING: Samenwerking met de omgeving rondom verwerking van het maaisel (compost, bokashi etc) wordt aangeraden. OPMERKING: Een lage maaai/werksnelheid beperkt het aantal maaislachtoffers onder fauna. Daarom wordt aanbevolen om op locaties met hoge begroeiing de maaissnelheid te beperken tot maximaal 3 kilometer per uur. Baggeren Baggeren is een ingreep die veel invloed kan hebben op ecologische processen in een watergang. Het kan bovendien de opgebouwde effecten
---	--

	van ecologisch beheer van oever en/of watergang geheel of gedeeltelijk teniet doen. Omdat baggeren echter niet in alle watergangen voorkomt en wisselt in frequentie, is baggeren een optioneel onderdeel van de BRL Kleurkeur Blauw. Opdrachtgevers hebben de ruimte om ervoor te kiezen om baggeren wel of niet op te nemen in het ecologisch beheer van de watergang. Baggeren volgens ecologische richtlijnen behelst het volgende: 1. Bagger met een zo laag mogelijke frequentie (bv. eens in ca. 8 jaar afhankelijk van de lokale situatie) 2. Bagger gefaseerd en laat tenminste 25% van het areaal watergangen ongebaggerd op een ruimtelijke schaal van max. 1 km tussen ongebaggerde delen. 3. Bagger tussen september en december bij een watertemperatuur van 10-15°C (vanwege activiteit van vis en amfibieën). 4. Beperk de opwerveling van slib zoveel mogelijk. 5. Spaar alle aanwezige plantenbegroeiing in de bouwsteen snor tijdens het baggeren. 6. Machinegebruik: gebruik machines die zoveel mogelijk onderwaterfauna tijdens het baggeren intact laten en in de watergang houden. 7. Baggeren tijdens vorst of met ijs op het water is niet toegestaan. 8. Bagger wordt opgeslagen op depot of op ruime afstand van de oever en watergang, waar het de oever en watergang niet negatief kan beïnvloeden. 9. Direct nalopen van bagger op vis en/of amfibieën en terugplaatsen van deze individuen wordt vanuit de zorgplicht ten zeerste aangeraden. 10. Bagger bij voorkeur niet richting het doodlopende einde van een watergang. OPMERKING: Samenwerking met de omgeving rondom verwerking van de bagger wordt aangeraden. Bodem In bouwsteen schouwpad en talud moet bodem insporing zoveel mogelijk worden voorkomen. Indien de in het beheerplan afgesproken maximale
--	---

		insporing toch wordt overschreden moet dit worden gemeld aan de opdrachtgever. Werkzaamheden in bouwsteen schouwpad en talud onder natte omstandigheden moeten met zorg worden uitgevoerd en de druk per cm² moet zo laag mogelijk zijn. Hier wordt gevolg aan gegeven door de uitvoering van de volgende ingrepen/maatregelen: 1. Beperk de rij-frequentie, het keren en draaien en voorzie wendakkers 2. Gebruik lichte machines 3. Houd rekening met de bodemeigenschappen 4. Gebruik geen zware machines op natte terreinen 5. Gebruik brede, dubbele of ballonbanden met een laag profiel (of rupsen) 6. Werk met een aangepaste, lage bandenspanning 7. Verdeel aandrijfkrachten over de verschillende wielen 8. Zorg voor een betere gewichtsverdeling (plaatsing werktuigen). OPMERKING: Maatregelen die genomen worden om de druk op de banden te verkleinen moeten niet worden gecompenseerd met een grotere machine, of rijden onder minder gunstige omstandigheden. Gewasbeschermingsmiddelen In oevers en watergangen mogen geen chemische en biologische gewasbeschermingsmiddelen worden gebruikt door de Kleurkeur Blauw deelnemer. Uitzonderingen zijn alleen mogelijk in overleg met de opdrachtgever, bijvoorbeeld voor invasieve exoten indien andere vormen van bestrijding ontbreken. Gebruik van gewasbeschermingsmiddelen waarvoor ontheffing nodig is of in uitzonderlijke situaties dienen te worden geregistreerd. Bemesting Bij het beheer van watergangen mag geen actieve bemesting plaatsvinden. Voor het opslaan van compost, maaisel van slootkanten en andere stikstof- en organische uitspoelende producten moeten afspraken met de opdrachtgever en stakeholders in het beheerplan worden beschreven.
--	--	--

		OPMERKING: Het opslaan van maaisel en/of bagger in een eventueel aangrenzende berm met ecologisch beheer heeft directe negatieve gevolgen voor de resultaten van het ecologisch beheer in de berm en wordt daarom ten zeerste afgeraden. Inzaaien van oevers Het inzaaien van oevers is in principe niet toegestaan. Uitzondering hierop zijn nieuw opgeleverde oevers die gevoelig zijn voor onwenselijke taludschade (door bv golfslag). In die gevallen gebeurt inzaaien alleen met inheemse zadenmengsels van Nederlandse oorsprong die niet zijn behandeld met gewasbeschermingsmiddelen tijdens de teelt en distributie van de zaden. In alle gevallen wordt inzaaien vooraf afgestemd met de opdrachtgever, dan wel vooraf in het beheerplan opgenomen. Over taludherstel worden eventueel afspraken tussen opdrachtgever en Kleurkeur Blauw deelnemer opgenomen in het beheerplan.
9 Evaluatie van de prestaties		
9.1 Monitoren, meten, analyseren en evalueren		
	Monitoring Om de effecten van de genomen uitvoeringsmaatregelen op flora en fauna te beoordelen, moet ecologische monitoring uitgevoerd worden. 1. De binnen Kleurkeur Groen geaccepteerde monitoringsmethoden zijn de nectarindex, de beoordelingssystematiek bermbeheer van Rijkswaterstaat (Meetnet Bermflora) en de meetnetten die onderdeel uitmaken van het Netwerk Ecologische Monitoring (NEM). 2. Bestaande en geaccepteerde monitoringsmethoden die door een opdrachtgever minimaal reeds drie jaar worden gebruikt om de ecologische ontwikkeling in bermen te volgen, kunnen worden gehandhaafd om de ontwikkeling van de vegetatie in Kleurkeur bermen te volgen. 3. De monitoring mag niet worden uitgevoerd binnen een termijn van 2 weken na het maaaien. 4. Per eenheid strekkende berm moet minimaal één transect zijn opgenomen om te monitoren waarbij de monitoring wordt uitgevoerd:	Monitoring Om de effecten van de genomen uitvoeringsmaatregelen op flora en fauna te beoordelen, moet ecologische monitoring uitgevoerd worden. 1. De binnen Kleurkeur Blauw geaccepteerde monitoringsmethode zijn: a) Voor de snor: de Oeverindex (zie floron.nl/nectarindex) en een vegetatie-opname volgens de KRW methode (zie kleurkeur.com voor protocol en veldformulier), beide op een transect van 100m lengte. b) Voor het natte profiel: een vegetatie-opname volgens de KRW methode (zie kleurkeur.com voor protocol en veldformulier) op een transect van 100m lengte. 2. De monitoring mag niet worden uitgevoerd binnen een termijn van 2 weken na het maaaien. 3. Per eenheid strekkende watergang moet minimaal één monitoringstransect zijn opgenomen voor snor én natte profiel om te monitoren waarbij de monitoring wordt uitgevoerd:

- bij rijkswegen en provinciale wegen per 5 kilometer - bij verbindingswegen en overige wegen per 2 kilometer 5. Bij aanvang van het werk wordt de nulsituatie bepaald en daarna jaarlijks bij minimaal een derde van het oppervlak, waarbij het totale oppervlak binnen de opdracht elke drie jaar wordt gemonitord. 6. De monitoring wordt uitgevoerd door een ecologisch deskundige. Een ecologisch deskundige is in dit geval een persoon die in een bepaalde situatie en voor specifieke soorten gevraagd wordt te adviseren en/of begeleiden, aantoonbare ervaring en kennis heeft op het gebied van soort specifieke ecologie. De persoon voldoet tenminste aan twee of meer van deze punten: • heeft een afgeronde hbo- of universitaire opleiding, met als zwaartepunt (Nederlandse) ecologie; • heeft een afgeronde mbo-opleiding, met als zwaartepunt de Wet natuurbescherming, soortenherkenning en zorgvuldig handelen ten opzichte van die soorten; • is werkzaam voor een ecologisch adviesbureau dat is aangesloten bij het Netwerk Groene Bureaus; • zet zich aantoonbaar actief in op het gebied van de soortenbescherming en is werkzaam of aangesloten bij de volgende Nederlandse organisaties: Zoogdierverseniging, RAVON, Stichting Das en Boom, Vogelbescherming Nederland, Vlinderstichting, Natuurhistorisch Genootschap, KNNV, NJN, JNM, IVN, EIS Nederland, FLORON, SOVON, STONE, Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten, De Landschappen en Stichting Beheer Natuur en Landelijk gebied; • zet zich aantoonbaar actief in op het gebied van de monitoring en/of bescherming. Voor monitoring middels de nectarindex en de beoordelingssystematiek bermbeheer van Rijkswaterstaat (Meetnet Bermflora) geldt dat: 1. de monitoring vanaf de start van de werkzaamheden onder Kleurkeur wordt uitgevoerd in de periode 1 mei – 1 augustus,	- bij >5m brede watergangen per 5 kilometer - bij <5m brede watergangen per 10 kilometer Bij aanvang van het werk wordt de nulsituatie bepaald en daarna jaarlijks bij minimaal een derde van het toepassingsareaal, waarbij het totale oppervlak binnen de opdracht elke drie jaar wordt gemonitord. 4. De monitoring wordt uitgevoerd door een ecologisch deskundige. Een ecologisch deskundige is in dit geval een persoon die in een bepaalde situatie en voor specifieke soorten gevraagd wordt te adviseren en/of begeleiden, aantoonbare ervaring en kennis heeft op het gebied van soort specifieke ecologie. De persoon voldoet tenminste aan twee of meer van deze punten: • heeft een afgeronde hbo- of universitaire opleiding, met als zwaartepunt (Nederlandse) ecologie; • heeft een afgeronde mbo-opleiding, met als zwaartepunt aquatische ecologie, de Wet natuurbescherming, soortenherkenning en zorgvuldig handelen ten opzichte van die soorten; • is werkzaam voor een ecologisch adviesbureau dat is aangesloten bij het Netwerk Groene Bureaus; • zet zich aantoonbaar actief in op het gebied van de soortenbescherming en is werkzaam of aangesloten bij de volgende Nederlandse organisaties: Zoogdierverseniging, RAVON, Stichting Das en Boom, Vogelbescherming Nederland, Vlinderstichting, Natuurhistorisch Genootschap, KNNV, NJN, JNM, IVN, EIS Nederland, FLORON, SOVON, STONE, Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten, De Landschappen en Stichting Beheer Natuur en Landelijk gebied; • zet zich aantoonbaar actief in op het gebied van de monitoring en/of bescherming. Voor monitoring middels de oeverindex geldt dat:
--	--

--	--

10 Verbetering	
	Verbeterpunten uit het werken met Kleurkeur 2023 deelt de Kleurkeur-deelnemer met Groenkeur, zodat deze in de evaluatie van Kleurkeur kunnen worden meegenomen.

Bijlage 1: Illustratie van enkele definities uit Kleurkeur Blauw

